

Riny in Boeken

Beste mensen,

Het is warm, erg warm al dagen lang. In de boekhandel zie ik klanten lekker in de buurt van de airco staan. Het lijkt alsof ze aarzelen om weer de drukkende hitte in te gaan. De dagen van regen en kou liggen nog maar net achter ons maar toch lijkt het al weer lang geleden...

Bemmelen en half Nederland is “ergens” op vakantie. Er heerst een niet gekende rust op de Nederlandse wegen. Er heerst ook rust in de winkelcentra.

Dit zijn de dagen waarop ik in de winkel de klusjes kan doen die normaal blijven liggen en waarop ik zelfs onder werktijd boeken kan inkijken, stukjes kan lezen en zo een indruk kan krijgen van de inhoud. Alle boeken lezen is echt niet te doen, maar ik streef er wel naar om iets van de inhoud te weten of een recensie gelezen te hebben.

Ik had over “het pauperparadijs” van Suzanna Jansen al goede recensies gelezen maar het boek lag al even op mijn stapeltje thuis. Deze week heb ik het gelezen in de avondkoelte van mijn achtertuin.

Oppervlakkig gezien lijkt het boek op de vele “egodocumenten” waar ik al eerder aandacht aan heb besteed. Journaliste komt bidprentje tegen van haar overgrootmoeder. Gaat op zoek naar de geschiedenis van haar voorouders, benieuwd of de verhalen die in de familie de ronde doen, kloppen. Dan houdt de overeenkomst op want zij doet gedegen spoorwerk in alle archieven.

Verder in dit nummer:

- Noud Bles: Van boeken bezeten
Het verborgen verhaal
- Aanbevolen boeken
- Willem Bosma: Rust
- Expositie Monique Schep en Joep de Bekker
- Paul Troost: Ja, er is handel na de dood
- Colofon

Wat ik bijzonder knap vind is dat zij een familiegeschiedenis van 5 generaties beschrijft en die plaatst in de sociale en politieke context van Nederland vanaf de tijd van Napoleon tot nu. Haar familie bevindt zich onderaan de sociale laag en het leven bestaat er alleen maar uit om te overleven in een maatschappij van rangen en standen. Soms lijkt het alsof mensen wat stijgen op de sociale ladder maar dan valt men weer terug. Het is een keihard bestaan met armoede en hoge cijfers van kindersterfte. Waar Geert Mak de “grotere omgeving” beschrijft houdt zij zich aan de familiechronieken.

En zeer toevallig, juist in de week dat ik dit boek aan het lezen was, kwam ik in het bezit van een aantal brieven, die mijn grootmoeder in 1928 schreef aan haar uitwonende oudste zoon. Zij was sinds twee maanden weduwe, had een boerenbedrijfje en moest in haar eentje dat bedrijf runnen en voor een gezin met vijf kinderen zorgen. Zij schrijft in die brieven niet hoe het met de kinderen gaat of dat ze haar echtgenoot (die plotseling was overleden) mist. Nee, ze schrijft over de aardappels, ze schrijft dat ze een nieuw varken heeft gekocht en ze vraagt zich af welke kunstmest ze moet gebruiken. Ze wordt zelf ook ernstig ziek dat jaar en schrijft dat ze de voogdij gaat regelen.

Allemaal nog maar kort geleden, gezien in het licht van de historie.

Waar klagen we soms over!

Groetjes,
Riny Polman

Het verborgen verhaal

Onder elke steen, achter iedere muur, in elk holletje in de grond en hoog in de lucht verbergen zich verhalen. En niet alleen daar, ook in de krant van gisteren en in elk kunstwerk zitten verhalen verstopt die wij heel soms kunnen vinden. Ontdekken is een beter woord, want ze zijn toegedekt met inkt en verf, meegebakken in klei of achtergebleven als het negatief in de gietmal van een bronzen beeld. Het gebeurt ook dat je over het verhaal struikelt en achteraf pas ziet waarover je gevallen bent. Van zo'n verhaal geef ik een voorbeeld aan het eind. Eerst het verhaal van de schilder en het schilderij. De schilder heet Joep de Bekker. Als het schilderij er is, kunnen wij ons niet meer voorstellen dat er ooit een tijd is geweest waarin het kunstwerk er niet was. Vóór het schilderij er was, was de verf er, het doek was er en zelfs de lijst, ook al groeiden de houten latten nog als onderdeel van een boom, zaten de kleuren ongemengd in de tubes en moesten we het linnen doek zoeken in de vlasstengels op het platteland van Rusland of de Oekraïne. Joep de Bekker wist dat het schilderij er was, net zoals hij weet dat er ook een tijd komt waarin het schilderij er niet meer is. Die drie tijden heeft hij als enige al meegemaakt en daarover vertelt hij als schilder. Kijk in de galerie, in de boekhandel of in kasteel Doornenburg. Een enkele keer zien we in zijn werk alle tijden: die ervoor, erna en het schilderij ertussen in. Als de lijnen recht zijn is er diepte, we lopen door het onbetreden landschap waar het wemelt van verhalen en we kijken op naar de hoogte van de hemel. Gegolfde lijnen wijzen op verandering, zodat je denkt dat het schilderij beweegt en je vraagt je af: wat beweegt hier en wat staat er stil? Kijk naar een schilderij van Joep de Bekker, kijk even niet en dan weer wel. Opdat je een herinnering meeneemt aan wat je hebt gezien, aan deze kunstenaar en aan dit verhaal.

Verhalen hebben, net als schilderijen en tekeningen, geen begin en ook geen einde. Meestal hebben schilderijen en tekeningen wel een naam, de meeste, denk ik, al moet je soms raden welke relatie er is tussen de inhoud en de naam. Wat moet je met een gemengde etstechniek die *Zonder Titel* heet? Wij kijkers hebben meer houvast aan acrylwerken met namen als *Liefde*, *Dragen* of *Geborgenheid*. Hier maakt de kunstenaar het ons moeilijk om het verhaal te vinden. Monique Schep geeft haar innerlijke belevingswereld niet zomaar prijs. Bij haar moet je dingen doen die niet mogen. Een laagje verf eraf schrapen, bijvoorbeeld om te zien wat eronder zit. En er zit veel onder. Een laag toevoegen willen wij ook, al doet zij dat het liefste zelf, na een jaar of wat. Kijk dus goed naar haar werk. Zijn wij als wij haar verhalen lezen nog dezelfde mensen als ervoor?

Neem net als de kunstenaar alle tijd. Je moet haar namelijk niet lezen, maar herlezen, herlezen net als een telkens terugkerend verhaal.

Dat brengt me bij het verhaal dat ik hierboven beloofde. Het is een verhaal dat je hier en daar tegenkomt, het heeft een gemakkelijke naam: *De volmaakte blauwe fles*. Een volmaakte blauwe fles bestaat niet, al probeert men sinds de oudheid er een te maken. Blauw glas is de moeilijkste glassoort. Ontelbaar veel problemen moet je overwinnen en dan nog kan bij het verhitten of tijdens het blazen zonder reden de diepblauwe kleur naar melkwit verschieten en erger nog, als zij afkoelt kan de perfecte fles vervormen of plotseling barsten aan de voet of bij de hals. Er zijn op deze wereld mensen die - terwijl ze weten hoe vergeefs hun zoektocht is - hun leven lang bezig zijn om de volmaakte blauwe fles op te graven. In de grond, diep in moedertje aarde, denken zij, moet het volmaakte exemplaar verborgen zijn. Dat graven en speuren wordt op den duur voor deze volhouders een onderzoek naar zichzelf.

Kunstenaars, in elk geval deze kunstenaars die in galerie K-dijk, in Boekhandel Polman en in kasteel Doornenburg exposeren, hebben met elkaar gemeen dat zij op zoek zijn naar het volmaakte kunstwerk. Dat kunstwerk bestaat, het is net zo echt als de blauwe fles in de etalage van de boekhandel. Joep de Bekker en Monique Schep hebben het gemaakt, en het is de vraag of wij het volmaakte met onze ogen zullen zien. Hun volmaakte kunstwerken kunnen we ontdekken wanneer we bereid zijn te zoeken naar het verborgen verhaal.

Noud Bles
(zie ook Expositie!)

Aanbevolen boeken

Rust?

Zelfs een schrijver wordt de alledaagse stress soms te veel. In dergelijke gevallen is er eigenlijk maar één remedie tegen overbelasting en dat is totale onthouding. Op het moment van schrijven is de eerste week van een welverdiende vakantie alweer voorbij. Nog twee te gaan, in totaal vijftien vrije werkdagen achtereen! Die tijd gaat op aan een trip naar Valkenburg, een rit met de motor door Friesland en nog wat andere dingen die in alles afwijken van het normale dagelijkse leven. Door het vooruitzicht op een radicaal andere dagindeling, was het werk dat in eerste instantie zo deed verlangen naar een onderbreking, de afgelopen tijd juist een verademing. De laatste dagen voor kerst geven zo'n zelfde soort gevoel.

Ik probeer al het normale zoveel mogelijk links te laten liggen. Even geen verplichtingen. Bellers sta ik vriendelijk te woord, maar alleen in noodgevallen kom ik in actie. De voorgenomen rust moet gênante voorvallen voortaan voorkomen. Thuis keek men vreemd op toen ik ineens van de bank opsprong - nog half verzonken in een oppervlakkig dutje - en verschrikt bemerkte dat het reeds half negen was. Ik had om kwart voor acht bij de huisarts moeten zijn en over tien minuten verwachten ze me aan m'n bureau. Het duurde even voordat ik besepte dat het weliswaar half negen was, maar dat Philips Freriks toch echt het avondnieuws aan het verhaspelen was en ik er al een dag op had zitten.

Rust. In Valkenburg ging het de goede kant op, tot ik een verzameling teksten van Martin Bril wilde lezen. Het boek had ik toch echt bij de andere bagage gestopt. In dat ene boodschappenkratje... of toch dat andere? Was het thuis blijven liggen? Tegen beter weten in doorzocht ik de inhoud van mijn klerentas en daarna nog een keer de rest van

onze tentinventaris. Er zat niets anders op dan een nieuw boek te kopen en zo geschiedde. Een bundel verhalen van schrijvers over hun band met het water en de kust. Onverwacht, maar boeiend genoeg om het verloren boek voor de rest van de week te doen vergeten.

Toch zat het me niet lekker. In gedachten bleef ik zoeken. Onzorgvuldig, zo bleek later. Op de avond voor we weer huiswaarts gingen, vond mijn vriendin het in het boodschappenkrat waarin ik mijn zoektocht begon. Een verklaring heb ik niet. Zoeken naar iets wat je kwijt bent, maakt je blind. De frustraties lopen op naarmate het langer onvindbaar is. Een boek kwijtraken vind ik een zonde. Ik kan het niet naast me neerleggen. Desnoods koop ik het nog een keer.

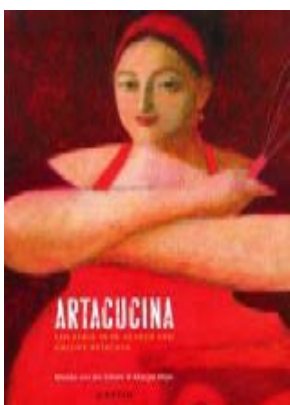
Willem Bosma

Expositie

Expositie van schilderijen van Joep de Bekker, schilderijen en gemengde etstechnieken van Monique Schep en keramiek van Monique Polman van 20 juli t/m. 24 augustus in galerie Kdijk, Kommerdijk 23 in Gendt. Openingstijden vrijdag t/m. zondag 13 - 17 uur. Tevens buitenexpositie.

Werk van Joep de Bekker en Monique Schep is ook te zien in Boekhandel Polman en in kasteel Doornenburg tm. 14 september.

Aanbevolen boeken

Ja, er is handel na de dood

Als u denkt dat de zomervakantie een interbellum vol rust en genot is waarin u van de meer serieuze kanten des levens gevrijwaard bent, dan zal ik u uit uw mooie maar valse droom verlossen. Want zoals in het gedicht 'De tuinman en de dood' van P.N. van Eyck de gaardenier voor het naderende einde precies naar de plaats vlucht waar de vlijmscherpe zeis moet toeslaan, zo werd ik tijdens de vakantiebarbecue door een uitvaartadviseur benaderd. 'Ben je van plan om dood te gaan?' vroeg mijn dochter lichtelijk spottend, terwijl ze me de telefoon overhandigde. 'Iemand wil over je begrafenis praten.'

De man aan de andere kant van de lijn stelde zich voor als uitvaartadviseur en sprak me dringend en quasi bezorgd toe. 'Of ik er al over nagedacht had wat ik op mijn begrafenis ging doen?' 'Nou', antwoordde ik, nadat ik van de schrik bekomen was, 'ik denk erover om dan zelf aanwezig te zijn.' De man liet zich niet uit het veld slaan: 'Heeft u ook al over de kosten van de begrafenis gedacht? Weet u wat het tegenwoordig kost om een ruimte te huren en alle bezoekers een drankje en wat te eten aan te bieden?' Ik voelde me kwaad worden. Dat privé, soms schaamteloos, steeds frequenter openbaar wordt, is al stuitend genoeg, maar om gedwongen te worden om met een wildvreemde over iets intiems als mijn overlijden te praten, gaat me te ver. Ik besloot deze lijkpikker nieuwe stijl af te poeieren. 'Het zal een paar stuivers kosten, maar die mogen mijn nabestaanden betalen. Ik ben trouwens verzekerd, dus dat zit wel goed. Bel me als u zelf de pijp uitgaat. Doei.'

De begrafenisverzekering die ik ooit heb afgesloten, was al een fors compromis met mezelf. Als flinke jongen die ik vroeger was (en nog steeds ben, trouwens) spotte ik met het leven en de dood. Wat kon mij overkomen? Bovendien had een schorre Amerikaan die pretendeerde te kunnen zingen, mijn generatie voorgehouden dat we 'forever young' waren. Nee, ik hoefde me nergens zorgen over te maken. Mijn kameraden deden dat ook niet, dacht ik.

De schellen vielen echter van mijn ogen, toen ik tijdens het biljarten in het café een spottende opmerking maakte over mensen die al op jonge leeftijd een begrafenisverzekering hadden afgesloten. 'Wie doet dat nou?' 'Ik', riep iemand aan de bar, 'Ik heb er ook een', riep een biljarter. 'Heb jij er ook een?' vroeg ik aan de kunstenaar die kort daarvoor van een verfijnde smaak getuigd had door mij te vragen voor hem te poseren. 'Tuurlijk', antwoordde hij zonder enige schaamte. Mijn ontgoocheling was groot: mijn vrienden hadden heimelijk hun jeugdige onbezonnenheid al vroeg verraden. Hun bravoure was slechts schijn, ze hadden altijd al het zekere voor het onzekere genomen.

Jaren later heb ik ook maar zo'n verzekering afgesloten om te voorkomen dat familie en/of bekenden uit financiële overwegingen mijn stoffelijke resten 's nachts heimelijk bij het grof vuil zouden dumpen. Want zou ik straks wel op ze kunnen bouwen? Wie op jonge leeftijd bang voor drijfzand is, zal later al helemaal niet meer te vertrouwen zijn. Ongetwijfeld zijn het van die types geworden die solliciteren op de vacature die ik op internet zag staan: 'Enthousiaste uitvaartadviseur voor de buitendienst gevraagd'.

Kijk ik op *Boekbalie.nl* dan zie ik dat ook voor de boekwinkel de dood gouden handel is. De afgelopen jaren verschenen nogal wat boeken met het weinig originele maar niets verhullende vierletterwoord. Maar dat is inspirerende en schone handel. Het volgende gedicht van Vasalis draag ik dan ook graag op aan de doodgravers van de uitvaartbranche.

Sub Finem

*En nu nog maar alleen
het lichaam los te laten -
de liefste en de kinderen te laten gaan
alleen nog maar het sterke licht
het rode, zuivere van de late zon
te zien, te volgen - en de eigen weg te gaan.
Het werd, het was, het is gedaan.*

Paul Troost

Literatuur:

Philippe Ariès (1975). Met het oog op de dood, Westerse opvattingen over de dood, van de Middeleeuwen tot heden.

Zygmunt Bauman (1992). Mortality, immortality and Other Life Strategies.

Bart Chabot (2006). FC Dood

Denise Chaplin (2004). De dood

Elisabeth Kübler-Ross (2006). Dood

Har Meijer (2003). Val dood en andere verhalen

Piet Teigeler (2007). Dood

Giorgio Faletti (2004). Ik dood

Astid Tulleners (2005). Dood

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Boekhandel Polman te Bommel. Ingezonden artikelen verwoorden de mening van de schrijver.

De nieuwsbrief geeft nieuws en activiteiten over de wereld van 'het geschreven woord' in het algemeen en over onze boekhandel in het bijzonder.

Daarnaast willen we een podium zijn voor mensen die van boeken en literatuur houden. Dus indien u een stukje wilt schrijven voor de nieuwsbrief, aarzel dan niet!

De nieuwsbrief is gratis af te halen in de winkel.

Vanzelfsprekend wordt onze nieuwsbrief ook op onze website gepubliceerd.

Bijdragen van:

- Noud Bles
- Paul Troost
- Riny Polman
- Willem Bosma

Eindredactie:

- Frans Polman

Informatie:

Boekhandel Polman

Dorpsstraat 42

6681 BN Bommel

T: 0481 - 453 145

F: 0481 - 454 419

W: www.boekhandelpolman.nl

E: info@boekhandelpolman.nl